

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stop. peti vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-30, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a. Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondelke in
dneva po prezniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rekopisni se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnitva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inostrane, Sarajev št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Sinoči je umrl g. Stepan Radič

Zagreb, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Danes ob 8.55 je preminul g. Stepan Radič. Bil je do 8 popoldne pri zavesti, ob 8 pa je pal v nezavest, iz katere se ni več prebudil. V mestu vlada povsod globoka žalost, glasba je povsod prestala, ljudstvo je na ulici in čaka posebnih izdaj listov.

*

Včeraj ponoči je izdihnil v Zagrebu svojo veliko dušo Stepan Radič. Vest spriču neugodnih poročil o njegovem zdravstvenem stanju sicer ni prišla nepričakovano, vendar je globoko pretresla vsa jugoslovanska javnost. Kajti s pokojnikom je preminula ena najmarkantnejših osebnosti hrvatske in jugoslovanske zgodovine, mož svetovnega slovesa in politik, ki je globoko posegel v usodo tako svojega naroda kakor cele države.

Pokojniku, sinu preprostih kmetijskih staršev, je Stvarnik položil v dušo izredne darove uma in srca, kakor maločlenu drugemu. Dal mu je poleg blesteče inteligence tudi ognjevit temperament, ki ga je usposobil za sijajnega ljudskega tribuna, in dar duhovitih domislekov bogatega govora, pa naravnost očarujočo moč na množico. Poln plemenitih pogonov, je šel rad do skrajnosti, bil po svoji izjemni doaznani duha odprti vsem oplodni in čisto ni videl meja, katere kruta realnost postavlja široki duši. Tako je v njem bolj nego v katerikoli drugem velikem sinu našega naroda bilo uresničeno, da, čimbolj je luč jaka, tembolj je močnejša in senca.

Stepan Radič, ki ga je vednost žejna duša gnala v široki svet izpopolnjevat svoje znanje, je z železno vztrajnostjo kupil zaklade uma, tako da je oboladel vsa velika kulturne jezike sveta, se izobrazil v vseh panogah, pa po svoji nemirujoči agilnosti, ki se hoče uveljaviti na široko, v ljudskih dušah, vzljudil posebno politiko, dasi je rajni bil po svoji biti bolj usposobljen za kulturnega delavca v eminentnem zmislu te besede. K politiki ga je nagibal tudi položaj hrvatskega naroda. Nevenljiva zasluga Stepana Radiča, ki mu je največji politični nasprotnik ne more odreči, je bila ta, da se je prvi od vseh hrvatskih inteligentov začel zanimati za politično neupoštevanega, socialno zapostavljenega in kulturno čisto zapuščenega hrvatskega kmeta in da je iz preziranega »mužeka« napravil politično jak faktor narodnega življenja, ki se je do Radičevega nastopa v javnosti odigravalo samo v plasti »višjih desetisočev« hrvatskega in napolihrvatskega ali čisto narod zatajivega plemstva ter činovništva in mestne gospode. V teh mladih časih hrvatskega seljaškega pokreta, ki je rajnemu prineslo vsega skupaj dobrih deset let ječe še pod gospodstvom habsburškega orla, je bil pokojnik, ki ga je pevalo osebno prijateljstvo do dr. Kreka, zelo blizu SLS in je očitoval veliko ljubezen in umevanje slovenskega naroda, ki ga je stavljaj za vzor.

Politično delovanje rajnika v novi državi je vsem še tako sveže v spominu, da ga ni treba obnavljati. Mi smo bili njegovi zavezniki, bili njegovi politični nasprotniki: kot zavezniki zvesti, kot nasprotniki odkriti in poštenu. Kakor nas je vedno zadioljalo njegovo duševno bogastvo, njegov polet, njegova neizčrpna mnogostranost in kakor smo vedno priznavali iskrenost njegovih namenov in globoko zvezanost z ljudstvom, tako zelo smo obžalovali njegove napake.

Danes leži Stepan Radič na mrtvaškem odru. V tem trenutku globoko smečane žalosti ga vidimo pred seboj kakor človeka, ki je vedno visoko in pošteno stremel, moža velikega stila v dobrem in v zmotah, politika, ki mu hrvatski kmetijski narod kljub mnogemu, česar ne smatramo za dobro, dolguje izkresanje svoje politične zavesti in pomena. Za vse to dobro bodi milostljivi in nepojmljivo modri Bog rajniku bogat plačnik, njegovemu spominu pa se bomo vsi oddolžili najlepše s tem, da posvetimo vsi svoje žive sile utrditvi jugoslovanske duhovne in politične skupnosti.

Belgraisko poročilo o Radičevi smrti

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Ob osmih zvečer je prišel k Stjepanu Radiču dr. Maček in je bil sam z njim v sobi. Radiču je bilo popolnoma dobro. Ob 8.50 j edobil nenadoma napad, ki je bil smrten in je trajal pet minut. Radi tega napada so bili poklicani takoj zdravniki. Radič je umrl ob 8.55. Ob smrti je bil navzoč samo dr. Maček. Takoj nato so prispeli zdravniki.

Žalost v vsej državi

Zagreb, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je bil Stefan Radič dobro razpoložen in se je razgovarjal s člani svoje rodbine. Za trenutek je zadremal. Pozneje se je zopet zabaval s svojo družino. Okrog pol 8 se mu je stanje poslabšalo. Ob 8 mu je bilo zelo slabo. Takoj sta bila pozvana zdravnika dr. Gottlieb in dr. Radonjič. Iz hotela »Esplanade« je prispel dunajski zdravnik dr. Wenkebach. Službujoči zdravnik je dal Stjepanu Radiču tri injekcije kafe zaradi slabosti srca. Ko so se zdravniki zbrali okrog Radiča, so mogli samo ugotoviti, da je Radič v poslednjih izdihljajih. Preminul je ob 8.55. Pred smrtjo je bil pri njem župnik župnije sv. Blaža in ga je dejal v sveto poslednje olje. Policijsko ravateljstvo je takoj obvestilo notranje ministrstvo o Radičevi smrti.

Vest o Radičevi smrti se je bliskovito raznesla po mestu. Prebivalstvo je pričelo takoj komentirati Radičovo smrt. Vsi javni prostori, restavracije, gostilne in drugi lokali so se takoj zaprli. Po celem mestu pa že visijo črne zastave. Po ulicah so zbrane velike mase sveta, ki se pomikajo proti Hercegovski ulici, kjer stoji Radičeva vila.

Sin g. Radiča Vladko je telefonično govoril z dr. Kostičem, belgrajskim kirurgom, ki je zdravil pokojnega Stefana Radiča in se nahaja sedaj na Bledu, proseč ga, naj se pripelje takoj k očetu. Dr. Kostič je res prišel sedaj ob 10.10, pa je našel g. Stjepana Radiča že mrtvega.

Ljubljana, 8. avg. Ko se je okoli 11 zvečer v Ljubljani zvedelo, da je umrl vodja hrvatskega naroda g. Stefan Radič, je zavladalo po vsem mestu globoko sočutje. Mesto se je odelo v žalost, iz mnogih poslopij so takoj zaplapolale žalne zastave. Redakcije listov so razposlale tužno sporočilo po provinciji, tako da je že sinoči večji del Slovenije vedel o težkem udarcu, ki je zadel Radičevo družino, Zagreb in Hrvate. Poročila iz Belgrada in drugih mest v državi so javljala, da vlada po vsej domovini nedeljena žalost nad veliko izgubo, ki je v tem težkem trenutku zadela vso jugoslovansko državo. S tugujočo soprogo, sinom in hčerami, s trpečim hrvatskim narodom in s tugujočo njegovo prestolico Zagrebom sočustvujejo in žalujejo vsi Slovenci, vsi Srbi, vsi naši državljani.

† Stepan Radič.

Seja vlade

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Pred skupščinsko sejo je imela vlada sejo. Predsednik vlade in notranji minister g. dr. Korošec je poročal o stanju v državi. Po poročilih, ki jih dobiva vlada, vladata v vseh krajih države red in mir. Prometni minister je poročal o nekaterih resornih zadevah. Gradbeni minister je poročal o svojem potovanju na Sušak. Nato se je razpravljalo o delu v skupščini.

Gimnazije

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Finančni odbor je na dopoldanski seji razpravljaj o predlogu poslanca Pečića o spremembi čl. 155., ki se nanaša na gimnazije. Razprava je bila zelo obsežna. Sodelovali so skoraj vsi člani finančnega odbora. Končno se je sprejelo besedilo, s katerim se prosvetni minister pooblašča, da ukinitve ne izvrši takoj, ampak samo takrat, če se istočasno tam ustanove meščanske oziroma strokovne šole.

Imunitetni odbor

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Dopoldne ob 9. je imel imunitetni odbor sejo. Razpravljaj je o zahtevi pravosodnega ministra po izročitvi poslancev Popovića in Jovanovića-Lune sodišču. O tem se je razvila živahna debata, v kateri sta poslanca Kosta Timotijević in Slavko Dukanač zastopala stališče, da ni treba razpravljati o tem, ali naj se poslanca izročita sodišču ali ne. Po njunem mnenju mora preiskovalni sodnik zaslišati vse priče o dogodku 20. junija. Dosedaj so bili zaslišani samo poslanci KDK, zaslišati je treba vse poslance, ki so bili na seji. Z ozirom na to sta Timotijević in Dukanač predlagala, da se pošlje pravosodnemu ministru zahteva, da se morajo zaslišati tudi ostali poslanci, da bo odbor lahko šele potem razpravljaj. O tem predlogu se je vršila živahna debata, ki se bo jutri nadaljevala.

Pogreb Ristovića

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne se je vršil pogreb žrtve atentata Vladimirja Ristovića. Pogrebu je prisostvovala ogromna množica. Od pokojnika sta se v cerkvi poslovila v imenu njegovih tovarišev časnikarja Cvetković in Ivanić. Na odprtem grobu so govorili njegov tovariš iz uredništva Pera Marković, belgrajski trgovec Pera Mitić in ena članica Srnao. Pogreb se je izvršil zelo svečano in na dostojanstven način. Vendar je prišlo do malih demonstracij proti Pribičeviću, na čigar račun so padali ostri mečliki.

Straik s pretepom

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Iz Palanke v Srbiji poročajo, da je v tovarni vagonov Jasenica izbruhnil štrajk. Ker je bilo nekaj stavkocazov, je prišlo med njimi in stavkujočimi do spopada, ki se je krvavo končal. Nek delavec je mrtev, več pa je bilo težko ranjenih.

2 milijona Din za pogorelece v Gorenjem Jezeru

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Pred dnevnim redom je prišel na današnji skupščinski seji v razpravo sledeči nujni predlog poslanca Dušana Serneca in tovarišev:

Dne 5. t. m. je požar uničil celo vas Gorenje Jezero. Pogorelo je 26 hiš, vsa gospodarska poslopja, hlevi itd. Prebivalci so mogli rešiti samo svoje življenje. Kraj je siromašen in kmetje ne vedo sami sebi pomoči, ker jim za to manjka sredstev. Škoda znaša do deset milijonov dinarjev. Zato potrebujejo nujne in hitre pomoči od države. Radi tega predlagamo sledeč zakonski predlog: Čl. 1. Finančni minister, kmetijski minister in minister za socialno politiko se pooblašča, da določijo kot prvo pomoč za vas Gorenje Jezero, okraj Logatec, vsoto 2.000.000 Din.

K temu zakonskemu predlogu je govoril poslanec Sernece. Drastično je opisal težko katastrofo, ki je zadela vas Gorenje Jezero. S toplimi besedami je apeliral na poslance in vlado, da čimprej da čimprej da pomoč in sprejmejo nujnost. Finančni minister je nujnost sprejel. Nato je skupščina ta predlog sprejela.

Radikalni klub za delovni program vlade

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Na snošnji seji je radikalni poslanec Dragomir Obradović dal v imenu radikalnega poslanskega kluba izjavo o vladni deklaraciji, v kateri pravi med drugim:

Najprej je govoril o izenačenju zakonov, ki bo največ pripomoglo k enakosti in ravnopravnosti vseh državljanov. Ta posel zahteva vztrajno delo v skupščini. Zato se je z zadovoljstvom sprejela vladna izjava o potrebi in načrtu dela v skupščini. Radikalni klub naglašuje potrebo čim hitreje rešitve agrarnega vprašanja v vseh krajih naše države. Polna pozornost vlade se mora posvetiti končni ureditvi dobrovoljskega vprašanja.

Radikalni klub bo z vsemi svojimi silami podpiral vlado, da se čimprej sprejme zakon, s katerim se bodo ublažili kmetijski dolgi in ustvarili krediti za kmetijske potrebe, da bi se s tem ojačalo narodno gospodarstvo in se v zvezi s tem ustvarilo kmetom blagostanje. Kajti oni kot najštevilnejši del prebivalstva to polno zaslužijo. Nato je govoril o prosvetnih zakonih. Klub opozarja vlado na potrebo, da se čimprej sprejme zakon o verskih organizacijah in njihovih medsebojnih odnosih ter odnosih do države, ker se bo s tem podprla akcija tega močnega duhovnega činitelja.

Uradništvo je eden najvažnejših činiteljev dobre uprave. Klub se strinja z vlado, da mora

biti uradništvo dobro pripravljeno, nepristransko; zato zagovarja revizijo uradniškega zakona in uredbo o razvrstitvi kot v vseh zakonih, tičejo se uradništva.

Radikalni klub posebno naglašuje potrebo, da se čimprej uredijo trgovinske zadeve s sosednimi in drugimi državami, da se ratificirajo že sprejeti dogovori z Albanijo, Grčijo, Poljsko in Avstrijo, da se take pogodbe dokončajo s tistimi državami, s katerimi še niso sklenjene. Klub ima, če bo vlada svoje naloge izpolnila, trdno vero, da bo njeno delo prineslo popoln uspeh.

Nato se v izjavi radikalnega kluba obsoja zločin 20. junija, ki je bil delo nesposobnega človeka, ki ga je narodna radikalna stranka obsodila, kakor bo obsodila vse, ki bi zločin hoteli politično izrabljati. Klub se zavzema za edinstvo države, zavrača očitek, da bi bila radikalna stranka plemenska, verska ali provincialna ter poudarja, da je vlada popolnoma pravilno zgrabila težki položaj, ki je nastal po 20. juniju, dokazala ljubezen do svoje domovine, kakor tudi, da bi radikalna stranka pozdravila delo vseh političnih strank v vladi, ker bi se na ta način najlažje rešili težki državni problemi. Radikalna stranka bo sedanjo vlado v njeni akciji podpirala in glasovala za zaupnico vladi.

Neupravičenost in nezakonitost borbe KDK

Govor demokratskega posl. Timotijevića

Pomoč prezadolženim kmetom

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Pred dnevnim redom skupščinske seje se je razpravljalo o Timotijevićem predlogu za pomoč prezadolženim kmetom. Vlada je najnost predloga sprejela. Nato je bil na dnevnem redu predlog zemljoradnika Vujića o nepravilnosti o priliki graditve pančevskega mostu. Ostro je napadel bivšega ministra Milosavljevića, ki je na njegova dolgovna izvajanja obširno odgovoril in pobil njegove trditve. Njegov predlog je bil odbit. Nato je bila sprejeta najnost nekaterih drugih predlogov, med njimi tudi Sernečevega predloga.

r Belgrad, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Na današnji popoldanski seji je nastopil kot prvi govornik v vladni deklaraciji v imenu demokratskega kluba bivši notranji minister Kosta Timotijević, ki je v daljšem govoru polemiziral s stališčem, ki ga je zavzela KDK. Stališče Timotijevića je tembolj značilno, ker je znano, da je bil Timotijević eden izmed največjih pobornikov združitve obeh demokratskih skupin in veljal kot eden glavnih Pribečevićevih prijateljev. Timotijević je izjavil:

Volitve

narodnih poslancev imajo ta smisel, da volivci državljani oziroma ljudstvo po fistihi, ki jih volijo, sodeluje v državnih poslih v narodni skupščini. Poslanci imajo dolžnost, da v skupščini delajo, sodelujejo in da dovedejo v soglasje želje svojih volivcev z interesi države in ljudstva. Volitve 11. septembra so kljub temu, da pri nas ne more biti z ozirom na različne razmere v pokrajinah govora o idealni svobodni volitvi, vendar so bile daleko boljše od onih, ki so se vršile 1925 pod znanim režimom PPŽ. Ta skupščina, ki je izvoljena 11. septembra, je imela pred seboj težke naloge, in sicer mnogo težje, kakor jih ima sicer skupščina: 1. Ker smo imeli skrajno slabo letino; 2. pred skupščino je posojilo, ki naj bi ustvarilo razmere za delo; 3. zelo težaven položaj kmečkega prebivalstva. Pa tudi mnoge druge važne stvari so bile na dnevnem redu. Omenim samo sodne zakone. Vendar pa se je od začetka samega občutilo, da bo

borba političnih strank zelo ostra in zelo pretirana.

Takoj se je opazilo celo to, da se borba ne bo vodila z razlogi prepričanja in dokazov, marveč, da mnogi zahtevajo silo. Timotijević navaja več slučajev, iz katerih se jasno vidi, kaj nekateri želijo. Tako je 6. oktobra neki poslanec KDK skočil s svojega mesta in zagrabil glasovalne listke. DS je takoj opazila to ostrino in je slutila, da prihajajo težke ure v parlament. Zato je januarja meseca dobila od kongresa DS pooblastilo, da lahko stopi v zvezo z opozicijskimi strankami. To je tudi storila. Te pa so stik odbile in stavile na dnevni red predlog generalne vlade. Torej se je predlagalo, da bi se kriza rešila

izven parlamenta proti parlamentu.

Ko je v februarju prevzela vlado četvorna koalicija in je propadel predlog o generalni vladi, je postala borba v skupščini vsak dan ostrejša in ostrejša. V juniju je borba dosegla vrhunec.

Nettunske konvencije,

ki so se sprejele in izdelale v vladi Pašić-Pribečević in pripravile za skupščino od vlade Uzunović-Radić, so od teh istih strank (KDK)

proglase kot take, da se z njimi prodaja Dalmacija, da se z njimi izdajajo Hrvati. To je nova stvar, da isti politiki, ki so neko delo pripravili in izvršili, ta isti akt pozneje proglašajo za izdajstvo. Kaj je mogla ta vlada storiti drugega nego to, da sprejme in predloži skupščini tisto, kar so že njeni predniki sprejeli in pripravili. Posojilo, ki je po sodbi vseh objektivnih naših državi zelo potrebno, brez katerega država ne more uspevati, se je proglasilo za sredstvo, ki naj bi v državi izzvalo državljansko vojno. S strani KDK se je reklo, da se bodo posojilo in nettunske konvencije sprejele lahko samo preko njihovih mrtvih glav.

Manjšina je s silo hotela preprečiti vsako delo večine.

Pravica manjšine je, da svobodno govori in da svobodno kritizira. Vendar pa ta pravica ne sme iti do te mere, da večina, ki nosi odgovornost, ne more delati in glasovati tako, kakor ve in zna, in kakor misli, da je za državo prav.

Poslanec Timotijević navaja druge slučaje o tem, na kak način je opozicija vodila borbo in pravi, da je v finančnem odboru okrog 15. januarja nek poslanec KDK skočil s svojega mesta in zagrabil za zapisnike in akte, ki so bili na mizi in s tem onemogočil sejo finančnega odbora. Poslanec in ugleden član te stranke (mislil na Stjepana Radića) je zaklical predsedniku finančnega odbora: »Zadavil vas bom kot malega psa!« Drug poslanec pa je dejal podpredsedniku finančnega odbora Sečeru, da ga je treba ubiti, kadar pride preko. Isto se je govorilo o zemljoradniškem poslancu Vujiću. Grozilo se je z obeh strani. »Tukaj bodo padale glave!« »Tukaj bo tekla kri!« »Velika nesreča bo!« Atmosfera je bila strašna. Mnogi poslanci so se sploh izogibali seji, da ne bi bili izzvani. V tem je prišla nesreča 20. junija. Naglašajo, da se ta dogodek ni izvršil na seji narodne skupščine, marveč takrat, ko je bila seja prekinjena in so se poslanci nahajali v dvorani kot popolnoma zasebni ljudje.

Radić, krivec dogodkov 20. junija,

je izvoljen v Črni gori, in sicer na drugi radikalni listi, ki se je postavila kot lista proti vladi. Proti izvolitvi Puniše Radića so demokratki iz Črne gore predložili pritožbo. V verifikacijskem odboru so zahtevali, da se Radićev mandat ne verificira, marveč da se izvrši anketa. Ravno takrat nam je Stjepan Radić zaklical: »Puniša Radić je sijajen človek! Kaj pa hočete vi? Če bi vsi radikali bili taki, bi bila sreča.« Puniša Radić je bil vedno proti radikalnemu klubu. On je vedno samostojno nastopal. Vedno je delal na lastno pest. Vendar pa gospodje ta slučaj izrabljajo sedaj ne v borbi proti Radiću, marveč v borbi proti Belgradu in srbstvu. V tem je mnogo sličnosti s slučajem v Sarajevu.

Gospodje vedno kričijo proti neenakosti.

Poslanec navaja nekatere primere, ki jasno govorijo, da ti ljudje nimajo pravice govoriti o neenakosti. Zaščitna carina v korist industrije, ki je v Srbiji ni in ki jo imajo samo v severozapadnih krajih naše države, je dokaz, koliko morajo plačevati ljudje v Srbiji z ozirom na zaščitno carino, kljub temu, da je večina teh podjetij v rokah tujcev in da ta podjetja podpirajo gotove politične stranke in politične liste. To se ne bi smelo delati. Govori o plačevanju belgrajskega časopisja. Kdo plačuje? Dve največji stranki imata vsaka svoj

list, DS ima »Odjek«, ki je do nedavna izhajal samo enkrat na teden. Sedaj izhaja po dvakrat. Radikali imajo »Samoupravac«, ki izide večkrat samo na dveh straneh. To je najboljši dokaz, da ti stranki nimata plačanega časopisja. Pač pa je treba pogledati na nekatero časopisje, za katero je jasno, da se iz lastnih sredstev ne more vzdrževati. Poslanec govori nato o raznih drugih posameznih slučajih, ki najbolj jasno dokazujejo, kakšna je ravnopravnost v naši državi. Navaja zakon o izenačenju davkov. Ko se je ta zakon v skupščini sprejel, so ti gospodje, ki so za izenačenje, glasovali proti, ker so proti enakosti in proti enakim davkom zaradi tega, ker bi jim v slučaju, da se to izvede, manjkalo eden izmed glavnih agitacijskih šlagerjev. Tako je tudi v drugih stvareh.

Skraini čas je, da se najde solucija, da se ublažijo prepri, ker to zahtevajo interesi države in ljudstva. Govori

o sklepih 1. avgusta v Zagrebu.

Vlada je 1. avgusta stopila pred skupščino z deklaracijo, v Zagrebu pa so napravili nekeke sklepe. Predvsem s temi sklepi ne priznavajo veljavnosti skupščinskih sklepov. Tam je 85 poslancev iz prečanskih krajev. V skupščini, ki dela in ki je izvršila toliko važnih stvari in ki je sprejela sodniški zakon in zakon o državljanstvu, pa sedi 95 poslancev iz prečanskih krajev. Obenem pravijo ti sklepi, da ne

priznavajo drugih sklepov parlamenta, češ, da je okružen. Opozarja na dejstvo, da je tudi ustava, ta osnoven zakon vseh zakonov, sprejeta v takem parlamentu in vendar so jo ti ljudje sami priznavali in zanjo tudi nekateri tukaj glasovali.

S te strani se govori

o odecipitvi

in federaciji in o tem, kakšna naj bi bila državna ureditev. Mi smo proti vsakemu cepljenju, ker bi to privedlo do razcepitve države in do njene propasti. Takega njihovega dela se veselijo samo sovražniki naše države. Enotnost države moramo braniti pred tistimi, ki bi jo hoteli zrušiti.

Mi zaupamo v uvidevnost in odgovornost činiteljev v tej državi, da bodo našli temelj za sporazum in pomiritev, kajti naša država potrebuje miru, da more napredovati. Demokracija se mora boriti. Mi vemo, da njena načela in njene pridobitve niso bile dosežene na mirnem način, zato jih bomo tembolj branili. Izjavlja, da bo glasoval za deklaracijo vlade s prepričanjem, da s tem služi državi in vsemu prebivalstvu širom naše države.

Za Kosto Timotijevićem je dobil besedo zemljoradnik Lazić, ki je kritiziral deklaracijo vlade in delovanje dosedanjih režimov. Nato je dobil besedo Ivan Vesenjak, ki je v glavnem pobil Kraftove trditve, v kolikor se tičejo razlaganj o težkem stanju Nemcev v Sloveniji.

Podmornica z mrtvimi mornarji

v Rim, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Potopljeno italijansko podmornico »S 14« so dvignili večeraj ob 18.30. Ob desetih dopoldne je voditelj reševalnih del admiral Fochini sprejel signal s klavirno: »Zgubljeni smo!« Z mrlično hitrostjo so vršili poskuse rešitve 2 parnika, 3 torpedni lovi, 3 vlačilci, 1 podmornica, 2 žerjave in mnogi potapljalci kljub vihnemu vremenu. Ko so ladjo dvignili, je hotel v podmornico vstopiti neki častnik z masko, pa se je onesvestil. Samo iz ladijskega stolpa so mogli rešiti mrtvega podčastnika iz Pazina. Podmornico so spravili v Polo. Zgrajena je bila 1. 1927 ter je imela hitrost 8 vozlov pod vodo in 13 nad vodo. Mussolinija so o reševalnih delih obveščali sproti. Prizor so filmovali. V vseh

italijanskih mestih so v znak žalosti izobesili zastave na pol droga. Listi objavljajo dolge članke o nesreči. Mornarji, ki so sodelovali pri reševanju, so morali nositi maske proti plinom. Duhovnik je blagoslovil mrliča za mrličem, kakor so jih potegnili iz podmornice. Izraz mrličev je strašen. Obrazi pričajo, da je bila borba s smrtonosnim plinom grozovita. Posadka je štela 27 mož, ne pa 31, kakor se je prvotno poročalo. Trupla so prepeljali v mestno bolnišnico, odkoder se bo jutri vršil pogreb. Podmornica ima približno na sredi močno vdrtino, skozi katero je vdrla voda. Tudi torpedovka »Messori« ima močno poškodovano konico. — Kako je prišlo do nesreče, še ni pojasnjeno.

Zunanji ministri se kujajo ...

K podpisu Kellogovega pakta ne pride nobeden?

v London, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Nenadno se danes sporoča v uradnem komunikatu, da je angleški zunanji minister Chamberlain iz zdravstvenih razlogov dobil več mesecev dopusta in da ga bo pri Društvu narodov zastopal lord Cushenden. K temu so izšli razni komentariji. Po eni verziji je Chamberlainov bronhijalni katar sicer že minul, včeraj pa je Chamberlain sličen kakor svoj čas njegov oče, dobil hudi živčni napad. Druga politična verzija pravi, da je Chamberlain, kakor vsi zunanji ministri, preutrujen, da pa kot znan zagovornik zaščitne carine ni hotel prevzeti mesta zastopnika ministrskega predsednika za čas Baldwinovega dopusta in da bi se tudi rad izognil sestanku z Briandom in dr. Stresemannom radi novih angleško-francoskih dogovorov. »Daily News« pa mislijo, da Chamberlain ne bo izostal iz urada do novembra, temveč da se bo morda po odpravi političnih težkoč še udeležil podpisa Kellogovega pakta. Ker pa je Chamberlain bil vedno zelo močne narave in je šele pred enim mesecem brez znakov utrujenosti imel v poslanski zbornici enourni govor, je čudno, da bi ga tridnevni bronhijalni katar z

majhno vročino tako zdelal, da bi mu bil potreben večmesečni dopust.

»Evening News« govori o zelo resni bolezni Chamberlaina in da mu je potreben večmesečni bolezenski oddih na Francoskem. Samo popolni mir, in če ne bo bral niti pisem, niti časopisov, daje upanje na ozdravljenje.

v Paris, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Ker je že skoro gotovo, da Chamberlain ne bo prišel v Paris na podpis Kellogovega pakta, se nekateri bojijo, da bodo izostali tudi drugi zunanji ministri. Posebno so pesimistični glede dr. Stresemanna ter se bojijo, da če izostaneta nemški in angleški zunanji ministri, je dvomljivo tudi, ali bo prišel Kellog v Paris. Proti takim vestem izjavlja »Temps« da ni nobene avtentičnega poročila o odpovedi Kellogovega prihoda. Vse vesti, ki krožijo, so brez podlage. Ni smatrati, da bi si bil Kellog premislil, ker je oficijelno svoj prihod že napovedal. Tudi dr. Stresemann najbrže ne bo opustil potovanja v Paris. V tej zvezi se še enkrat poudarja, da nikdar ni bil namen dati pariškemu sestanku značaj mednarodne konference in da se torej pri tem ne bo govorilo o izpraznitvi Porenja.

Italija odklanja Anglijo

v London, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Italijanska vlada je sporočila tudi uradno angleški vladi, da v sporazumu z ameriško vlado francosko-angleškega kompromisa glede brodovja ne more smatrati za pripravo podlago za obnovo pogajanj o razorožitvi in da načelno ne priznava ločitve med oboroževanjem na morju in na suhem.

Litva se sprijazni s Poljsko

v Kovno, 8. avg. (Tel. »Slov.«) Litvanska vlada je ugodno odgovorila na poljski predlog, da bi se dne 30. avgusta obnovila v Ženevi direktna pogajanja med obema vladama. Voldemaras namerava v Parizu razpravljati z zunanjimi ministri, ki se bodo zbrali k podpisu Kellogovega pakta.

Novi Zeppelin v prometu.

Novi Zeppelin je, kakor se čuje, že toliko pripravljen, da bo po prvi poskusni vožnji dne 25. avgusta priredil vožnjo po Nemčiji in po Evropi. Ta novi velikanski zrakoplov se bo porabljal, kakor znano, tudi za prekoceanski promet.

Letalo padlo v morje

V Rio de Janeiro se je pri prvi prevrnitvi letalo italijanskih letalcev Del Preteja in Ferrarina in padlo v morje. Eden izmed letalcev je bil težko ranjen na glavi, drugi pa si je zlomil nogo.

Olimpijske tekme

v Amsterdam, 8. avgusta (Tel. »Slov.«) Boksanje: Madjar Kocsis je premagal Španca Vilanova Pueyo.

Veslanje: Dvojke: Prvi tek: Prva Amerika 6:43.8, druga Švica 6:53.4. Drugi tek: Prva Kanada 6:44.5, druga Nemčija 6:48.8. Tretji tek: Prva Avstrija 6:46.4, druga Holandska 6:52.8.

Dvojke brez krmilarja: Prvi tek: Prva Nemčija 7:8.2, druga Amerika 7:15.6. Drugi tek: Prva Anglija 7:8.6, druga Italija 7:16.8.

Prsno plavanje 200 m: Prvi Curuta (Japonska) 2:48.8, drugi Rademacher (Nemčija) 2:50.6.

Letala male antante v Bukareštu. Danes popoldne ob 2 je priletelo v Jasny prvo letalo od krožnega poleta okoli držav male antante. Tekom popoldneva so potem dospela tudi vsa ostala letala. — Iz Besarabije pa prihajajo vesti, da so se tam na več krajih utrgali oblaki in da je povodenj napravilo veliko škodo. V Romuniji je danes radi večerajšnjega deževja temperatura zelo padla.

v Amsterdam: Waterpolo, končna tekma: Nemčija premaga Madjarsko 5:2.

Novosadska vremenska napoved: Vedro in lepo v celi državi. Vetrov in dežja ne bo.

Dunajska vremenska napoved: Izpremenljivo, oblačno, morda kako nevihte, vroče.

Dekliška obleka bodi kulturna in zdrava!

Počitnice hite h koncu, še malo in v šolah bo zopet zašumelo kakor v ulnjaku. Za matere je zadnji čas, da pripravijo otrokom potrebno obleko in perilo. Kjer je denar — majhna skrb; kjer ga ni, si bo treba pomagati s krpanjem in predelavanjem, s posojilom, če ga bo mogoče dobiti. Matere, ki ljubijo svoje otroke, ki jim žele izobrazbe, znajo delati čudeže... Nekako že gre, vselej iznova, leto za letom, dokler slednji niso pri kruhu, »boljšem« kruhu. Potem se zgrnejo otroci okoli matere in jo dvignejo k sebi, nekoč tako skromno in ubogo, sedaj ugledno in z ljubeznijo obdano. Ne, to ni vselej samo pravljica, marveč je mnogokrat resnica, dasi vselej ne, žal.

Na vsak način vsaka dobra mati z ljubeznijo in skrbnostjo misli na opremo svoje dece za šolo, le žal, da ne vselej tudi s potrebno pametjo. Saj s fanti je stvar slej ko prej enostavna, hvala Bogu; moški svoje noše še niso postavili na glavo. Vse nekaj drugega je pa oblačenje deklic, posebno tistih, ki hodijo v mešane šole. O tem je treba razjasnitve pojmov.

Obleka bodi kulturna

Zakaj se človek pravzaprav oblači? Razlogov je več, a prvi je pač kulturne narave: Človek je po naravi sramežljiv in hoče pokriti svojo goloto. Solovjev pravi, da je sramežljivost tisti čut, ki loči človeka od živali in ga dviga nad njo. Strah pred gospodarjem, ljubezen, hvaležnost itd. poznajo tudi živali, čeprav samo nagnosko; le sramežljivost je odlika, ki je dana samo človeku. To velja popolnoma splošno in so se kulturni narodi vsikdar oblačili, pa najsi so prebivali kjerkoli. Le divji in napol divji narodi hodijo nag.

Kršćanstvo, ki je oplemenitilo svet z novim idealom, prinaša joč mu zapoved čistosti, je dalo obleki še višji pomen. Obleka mora razodevati krščansko spoštovanje pred človeškim dostojanstvom in prav posebno pred ženskim dostojanstvom. Samo taka obleka je dostojna krščanske kulture, na katero smo krščanski narodi po pravici ponosni.

Ali je sedanja mednarodna ženska noša, po kateri se brez izjeme ravnamo tudi pri nas, taka? Je, v kolikor hoče žensko samo, ni, v kolikor jo predpisujejo židovski viri. Obleka, ki nima namena služiti sramežljivosti, marveč hoče obiti kulturni namen obleke in podčrtati goloto, je nevedna krščanske kulture, nevedna krščanske žene, dvakrat nevedna krščanske matere, ako tako oblači svojo hčer. Čudno je, da se tega ne zavedajo niti matere, ki hočejo veljati kot dobre kristjanke.

Saj ni mogoče, da ne bi vplivalo na dekliški značaj, ako dekle nosi obleke, ki ne segajo niti do kolen in tudi sicer ne spoštujejo dekliške sramežljivosti. Posebno pri današnji prežodaj zreli mladini ne moremo pričakovati, da ne bi se zavedala pomena modnih rafiniranosti. Če se torej dekle na materino željo ali vsaj z njenim dovoljenjem tako oblači, ne more biti drugače, nego da ji čut sramežljivosti otopi. Tega pa je bilo poštene slovenske matere vsikdar strah. Ali danes temu ni več tako?

Pa če nespametni materi od zunaj nihče ne more braniti — v vesti je seveda vezana — da oblači svojo hčer, dokler hodi po zasebnih potih, kakor se ji poljubi, je pa nekaj drugega, kjer dekle obiskuje javno šolo. Šolska mladina mora biti brezpogojno dostojno oblečena, ker zahtevajo to vzgojni interesi in ugled šole. Šolska vodstva so dolžna, na to paziti. Prav posebno velja to za mešane šole. Saj je prezalostno, da morajo drugi paziti na dostojno obleko deklet, ki imajo starše, ko bi bilo pričakovati, da bi v tem pogledu ne mogli biti njihče strožji in skrbnej-

ši sodnik nego lastna mati. Vendar če se matere same ne zavedajo svoje dolžnosti, potem mora to storiti šola in poskrbeti, da mladina vsaj v šoli ne bo trpela pravne škode. Če se je oblastem po vseh kulturnih državah zdelo potrebno, da predpišejo za ženske nameščenke po uradih uradno obleko — gotovo ne iz kaprice, marveč prisiljene po izkušnjah — potem je to iz podobnih razlogov potrebno tudi za mešane šole. S tem pa noče nihče delati propagande za uniforme, čeprav imajo tudi te svojo dobro stran, marveč je treba le podčrtati zahtevo, da morajo hoditi dekleta v šolo spodobno oblečena.

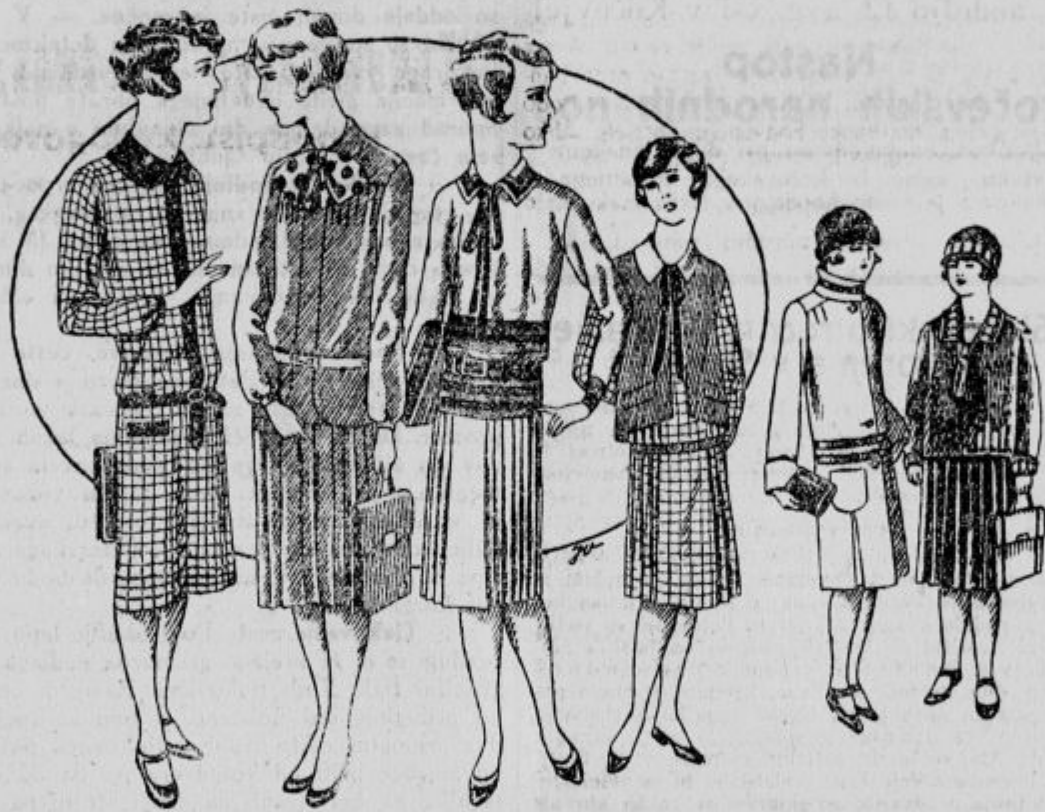
Obleka služi zdravju!

Drugi razlog, da se oblačimo, je zdravje. Obleka mora človeka varovati pred pokoji solnčnimi žarki in odnošenjem pred mrazom.

Današnja ženska noša je z zdravstvenega stališča pomanjkljiva v dveh ozihi. Glejnjši in kolena posebno pri deklicah ne smejo biti brez zaščite izpostavljeni mrazu; tega današnja moda ne vpoštevata, pri čemer treba vpoštevati tudi obutev. V hladnem letnem času naj tudi deklice nosijo visoke ali vsaj polvisoke čevlje, tako da sega usnje preko gležnjev. Krilo mora tudi iz zdravstvenih razlogov segati preko kolen. — Drugič pa je zelo važno, da so konice pljuč varne pred prehladom, kar dosežemo le na ta način, da sega obleka zadaj in ob straneh do vratu. V hudem mrazu pa je treba na prostem zavarovali tudi vrat. Pri naši šolski mladini je treba še posebej upoštevati, da so naše šole večinoma nezadostno kurjene.

Higijena zahteva, da mora priti neposredno na telo vsikdar perilo, najboljša platno ali pa bombažne tkanine. Tudi pozimi. Volnene pletenine naj nosijo otroci vedno preko perila, deklice preko zgornje obleke. To je med drugim boljše tudi zato, ker je mogoče tak kos sleči ali obleči po temperaturi v šoli ali doma.

Nepremočljivi plašči, ki so obenem neprodušni, nikakor niso priporočljivi; mnogo boljše je »loden«. Obleka mora dopuščati zraku in svetlobi dohod do telesa in omogočati izhlapevanje. Poleti naj bi mladina nosila le lahne pralne obleke.

Obleka in lepočutje

Še za tretjim stremi človek, ko se oblači: da bi zadostil svojemu lastnemu lepočutju in ugajal tudi drugim. To stremljenje je naravno in v kolikor nima slabih namenov in tudi ni izpačeno v plehko nečimernost in napuh, mu smemo zadostiti. Posebno pa ima mladina pravico, da se lepo in prikopno oblači.

Sedanja moda — ako odbijemo izrastke — je idealna mladinska noša: enostavna, naravna, lahna, rajajoča v živopisanih, veselih barvah. Ako listamo po najnovejših modnih listih najdemo polno dražestnih vzorcev, pri katerih sega obleka večinoma prav do vratu in ima ležer, zaprt ovrtnik (vrat sam ostaja seveda prost). S tem je zadosteno tudi zdravstvenim zahtevam. Samo eno pomanjkljivost imajo večinoma vsi ti vzorci: da so obleke prekratke, dasi se najdejo vmes tudi izjeme. Seveda se da temu kar najenostavneje odpravi s tem, da se ukrojijo oblečke daljše. Da bi obleka izgubila s tem svoje moderno lice, se nikakor ni bati; lepa linija pride s tem le še bolj do veljave. Če bi le nekaj pametnih mater hotelo dati zgled na svojih hčerkah, pa bi zdrava in krščanska kultura primerna noša takoj zmagala brez izjem.

Vsaka mati bi morala znati toliko krojiti, da bi hčerkam vsaj do 15. leta šivala obleke. Katera tega ne zna, naj si ne da ukazovati od šivilji, ki se običajno slepo drže vzorcev, kakor jih predpisujejo mednarodne modne centrale, ki so mnogokrat v židovskih rokah. Vsaka pametna mati bo oblačila svojo hčer po svojem lastnem okusu in preudarku, ne da bi pri tem seveda prezirala modo. V kolikor prihajajo vpoštev šole, se mora pa — kakor že rečeno — brezpogojno zahtevati, da odgovarja obleka deklic vzgojnimi in zdravstvenimi zahtevam.

Prinašamo par vzorcev, pri čemer opozarjamo, da se je začel pas pomikati nekoliko višje. Rokavi so brez izjeme dolgi in v zapetju zapeti, kar je za šolo najbolj praktično. — Izredno mične, trpežne in tople — če so volnene — so pletenine in enako tudi kvačkani izdelki. — Za deževno in hladno vreme služijo kar najbolj dolge pelerine iz nevaljanega sukna (lodna).

Obleka ne naredi človeka!

Poleg vseh koncesij, ki jih dajemo modi, pa ne domača ne šolska vzgoja nikdar ne smeta izgubiti izpred oči, da je prava vrednost vsakega človeka v njegovi notranjosti: njegova pravna višina in njegovo znanje. Zunanost je samo omet, okrasek na zgradbi zgradbo samo, njeno veličino in moč, pa ustvarja človekova osebnost. Tega duha morata dom in šola vcepljati mladini. Lepo, gi-zdavo oblečen je lahko vsak tepec, toda nekaj znati, biti vrl človek, za to je treba imeti pa nekaj več nego denar. Zlasti šola naj bi to dosledno povdarjala in tudi neizprosno izvajala: nikdar v šoli ne sme nič veljati lepa, gosposka obleka, marveč samo talent in čednost.

Ženstvo bi se moralo slednjič osvoboditi izpod modnega jarma; ženska naj ne bo več brezumna igrača modnih podjetij, marveč naj si modo ukloni kot sredstvo kulture in zdravja. Kako ogromne vsote narodnega denarja gredo v inozemstvo za modne kaprice! Koliko dragocenejši čas zapravi žensko v oskrbovanjem svoje zunanosti! A to so ničevosti, dočim nudi življenje toliko resničnih vrednot: delo za splošnost, za bližnjega, znanost, umetnost, naravne lepote. Človeško življenje je tako kratko, da more človek nekaj velikega doseči, nekaj velikega storiti le tedaj, ako je neumorno delaven. A novi ženi se spodobijo, da stremi za veličino, ko je postala svo-bodna osebnost.

V tem duhu bi morale matere vzgajati svoje hčere. A seveda, najlepša beseda ne bo učinkovala, ako ji ne bo dajal veljave — zgled.

—o—

Šolske poučne ure za matere.

Na višjih dekliških šolah v Berlinu uvedejo z novim šolskim letom poučne ure za matere učenk. Na teh urah bo učiteljstvo materam dajalo navodila in pojasnila, kako naj svojim hčerkam pomagajo pri izdelovanju šolskih nalog odnošen na kaj naj pazijo pri nadzorovanju teh nalog. — Zaradi prevelikega števila učenk in obširne tvarine, ki jo je treba predelati, se v šoli ni mogoče ozirati na posamezne dijakinje; marsikatera učenka pride zato iz šole domov, ne da bi bila predavanje dodobra razumela. Najti mora pomoč doma, a malokatera družina more plačevati inštruktorja. Matere pa ali same niso obiskovale višjih šol ali pa so že večinoma pozabile, kar so se bile učile; razen tega se učni načrti in knjige hitro menjajo. Zato je treba najprej poučiti matere o stanju pouka, da bodo vedele potem pomagati svojim hčerkam pri učenju. — Misel ni slaba; vprašanje je le, če bodo matere v kratkih urah osvojili vso učno snov?

V zaščito materinstva.

V Bruslju se je te dni vršil socialistični kongres. Ob tej priliki so se zbrale na konferenco tudi zastopnice socialističnega ženstva širom Evrope. Med drugim so razpravljale in sklepale o zaščiti mater in otrok. Zastopnice iz Avstrije in Nemčije so predlagale, naj se sprejme v tostvarno resolucijo tudi zahteva glede svobodnega odpravljanja plodu. Proti temu so se pa odločno uprle zastopnice iz Anglije, Holandske, Francije in Belgije in dosegle, da se je tostvarni odstavek iz resolucije popolnoma črtal. Jugoslovanske delegatkinje so avstrijsko-nemški predlog podpirale. — Socialistično ženstvo sme biti svojim zmernejšim tovarišicam hvaležno, da so preprečile sklep, ki bi za ženstvo ne bil časten.

Egiptovsko pismo

(P. Adolf Čadež.)

Suez, 26. jul. 1928.

Borba za svete kraje na vzhodu.

Najprej nekoliko o vremenu in o Suez. Podnebje v Aleksandriji je poleti za tuje skoraj neznosno. Vlažnost in vročina mučita človeka do skrajnosti. Umaknil sem se za nekaj časa v Suez. Tu je sicer vroče — a suho. Kopljemo se dan za dnem v morju, spati pa tudi ni mogoče. Če človek kako noč par ur dobro spi, je lahko srečen.

Suez je radi prevoznosti po kanalu sila zanimiv. Františkani imajo tu dva konventa; eden je v mestu, drugi ob koncu preseke v Port Taufiku, 3 km od mesta, sredi morja. Mesto Suez ima točasno 40.000 prebivalcev. Morje je tukaj jako plitvo, zato so morali kanal poglobiti, da morejo ladje skozi. Promet je velikanski. Meseca junija je prevozilo kanal 460 parnikov, ki so plačali nad 15 milijonov zlatih frankov (nad 150 milijonov Din) prevoznine. Kako so Angleži absolutni gospodarji kanala, ki je v francoski administraciji, kaže tole dejstvo: Ta mesec bodo Angleži peljali tod mimo dok (pripravo za reparacijo ladij), namenjen za vojaški arzenal v Singapore (Indija). Ker je dok tako velik, bodo kanal popolnoma zaprli za 4 dni. Ves promet je za dolične dni ustavljen, a nihče no-beze ne zine.

Zdaj pa še nekoliko o posetnikih svetih krajev in o sporu, ki je — kakor znano — nastal radi svetih prostorov na Sijonu v Jeruzalemu.

Prva leta po svetovni vojni je bilo romarjev v Sveto deželo prav malo. Težave s potnimi listi so bile velike, vožnja po morju je bila zelo draga, ker se je bil premog med

vojsko zelo podražil, vrednost denarja je bila splošno zelo majhna in ljudje so bili splošno obubožali. Predvsem so izostala romanja iz Rusije. Razmere v tej državi so se tudi v verskem oziru popolnoma spremenile, kakor je splošno znano. V začetku, takoj po vojski so prihajale na Vzhod večinoma le skupine Amerikancev, ki so bili z denarjem tako založeni, da niso vedeli, kam z njim.

Zadnje dve leti pa se že pozna, da so se narodi v Evropi v denarnem oziru opomogli, kar priča večji kontinent obiskovalcev Egipta in Palestine. V Aleksandriji se ustavljajo skoro vsi romarji in potniki, ki popotovanje od tu dalje po železnici nadaljujejo, ker jim to potne stroške zniža. Mnogi si pri tej priliki ogledajo tudi Kairo.

Preteklo leto (1927) je prišlo 6 italijanskih romarskih družb, 4 francoske, 2 nemški, po ena iz Češke, Holandske, Belgije, Angleške, Poljske in še iz nekaterih drugih dežel. Kolikor se je dalo dognati iz raznih časopisov, je bilo vseh jeruzalemskih romarjev to leto, ki so šli skozi Aleksandrijo, okrog 1300. Vsi so prihajali le v bolj malih skupinah od 30 do 60 oseb. Samo tri skupine so imele po 100, ena pa celo 280 oseb.

Prednost malih skupin je v tem, da tako lahko dobijo prenočišča in jih lastniki avtomobilov ne morejo izkoristiti. Če pa pride le nekoliko bolj številna družba, ni na razpolago dovolj avtomobilov; kolikor jih je, se pa na mah potemijo. Popotujejo pa po Sveti Deželi le v avtomobilih, ker tako najhitreje obiščejo svete kraje in je tako popotovanje še najcenejše in najprikladnejše. Vsi avtomobili so po 4 in po 6 sedežev. Polcija strogo pazi in na mestu kaznuje, če je v kakem vozilu več oseb, kot je odmerjeno.

Podobno je tudi z vožnjo na morju. Na Jadranskem morju do sedaj Italija nima nobene konkurence in se je brani, kolikor le

more; zato pa je n. pr. vožnja iz Trsta v Aleksandrijo brez primere draga. Meseca aprila letošnjega leta se je vračal iz Egipta v Zagreb dr. Sovič, prof. teologije, ki je bil obiskal vso Turčijo, Sirijo in Palestino. Iz Aleksandrije se je peljal po morju do Aten, odtod pa z železnico čez Solun, Niš in Beograd. Za to celo pot je plačal v 2. razredu na morju in na suhem prav toliko, kolikor bi bil plačal v 3. razredu na italijanskem parniku iz Aleksandrije do Trsta. (11 egipt. lir = 3100 Din.)

Jasno, da agente to vedo. Radi tega so popotovali češki jeruzalemski romarji l. 1927, o veliki noči — bilo jih je 52 — skozi do Soluna, odtod z ladjo proti Aleksandriji in naprej z železnico! Letos, meseca junija, pa je franc. komisar iz Prešov-a (Eperges) peljal svoje slovaške romarje, 32 po številu skozi Jugoslavijo dalje do Aten in odtod po morju. Seveda imajo vodniki vedno kake nepredvidene težave. Zgoraj omenjenemu komisarju je Grška odrekla vizum za 5 oseb, češ, ker so kat. mašniki. Komisar se je obrnil nemudoma na češkoslovaškega ministra v Prago, ki je Grkom zapretil, da ne bo dal nobenemu Grku vizuma, če se ne prekliče ondota prepoved. To je na mah pomagalo.

Zgled praktičnih Čehov naj bi prilično še Slovenci posneli. Z železnico v 3. razredu skozi Jugoslavijo do grške meje; potem pa v 2. razredu po železnici do Aten in dalje po morju do Aleksandrije in odtod po suhem v Jeruzalem.

Naj o tej priliki omenim še nemalih težav, ki jih imajo varuhi sv. krajev v Palestini. Letos imajo posebne neprilike s svetiščem na Sijonski gori, ki mu pravijo »coenaculum«, (dvorana zadnje večerje), kjer je Kristus na veliki četrtki postavil zakrament S. R. Telesa. Na tem prostoru se je bil Kristus prikazal na velikonočno nedeljo zvečer ob zaprtih vratih in je postavil zakrament sv. pokore. V tej

hiši so bili izvolili enajsteri apostoli sv. Matijo na mesto nesrečnega Judeža. V tej hiši so bili prejeti apostoli na binkoštno nedeljo Sv. Duha. Tukaj je preživela Devica Marija svoje zadnje dni.

Iz tega pač vidimo, da spada ta hiša med najsvetejše prostore. Kdo je bil lastnik te hiše, tega sv. pismo ne pove; splošno pa se misli, da je bila last ali Devica Marije ali pa enega izmed učencev Kristusovih, ker tukaj se je zbirala prva občina kristjanov.

V 12. stoletju so imeli to svetišče Avguštinci. L. 1228. so prišli v Palestino frančiškani kot varuhi sv. krajev. Sprejeli so v oskrbo predvsem to svetišče, dasi se točno ne da dognati, katerega leta je to bilo. Da bi jim te prednosti nihče ne oporekal, je neka bogata gospa Margarita iz Sicilije l. 1335. to poslopje odkupila od vlade za 1000 srebrnikov in ga jim je podarila. Ker so pa Mohamedanci varuhi svetih krajev vedno nadlegovali, je Robert Anžuski (Anjou), kralj Sicilije, to svetišče in še velik prostor okrog njega na Sijonski gori odkupil od sultana Muhameda za 32.000 zlatov in vse to zopet podaril frančiškonom, kar je tudi papež Klement VI. leta 1342 odobril.

300 let so bili frančiškani v posestvu tega svetišča. Iz sovraštva do kristjanov se je izmislił škid Benjamin iz Tudele, da je pod tem svetiščem skrtil grob kralja Davida, ki ga časte tudi Mohamedanci. Radi tega je sultan Soliman II., l. 1523. frančiškane prepodil.

Da je bilo to svetišče za varuhe Svete Dežele nekako središče in sedež vrhovnega predstojnika misijonarjev v Palestini, kaže še danes njegov uradni pečat, ki je star 700 let. Pečat kaže: Sig. P. Guard. Mont. Sion et Cust. T. S. To je: Pečat čuvaja gore Sion in varuha Svete Dežele.

(Konec prih.)

Sveta življenje in vrvenje

Desetletnica nemške republike ob Volgi

»Tedensko poročilo družbe za kulturne zveze Sovjetske Unije z inozemstvom«, ki izhaja v Moskvi, je objavilo meseca junija t. l. članek k 10-letnici obstoja Nemške republike ob Volgi. Clank navaja:

Nemški naseljenci so prišli v Rusijo na poziv Katarine II. v 60. in 70. letih 18. stoletja. Katarinin manifest je obljubljal Nemcem več ugodnosti, ki so jih pa kmalu ukinili, tako da so začeli nemški naseljenci v 50. letih 19. stoletja gospodarsko nazadovati. Vzroki nazadovanja so bili dvojni: prvič pomanjkanje zemlje in drugič narodno zatiranje. V začetku 70. let 19. stoletja so odpravili samoupravo povolških Nemcev in razdelili njihovo naselbino med razne gubernije. Zaradi neznoznih razmer so se začeli tedaj nemški kolonisti seliti v Severno in Južno Ameriko, v Turkestan, na Kavkaz in v Sibirijo. Velik del prebivalstva se je vsako leto selil v Ameriko; mnogi so prišli čez par let nazaj. Toda še več se jih je trajno naselilo v Ameriki, kjer znaša danes njihovo število približno pol milijona duš.

V svetovni vojni je prišlo nad Nemce ob Volgi novo gorje, ker se je vršila proti njim velika gonja. Meseca decembra 1915 je izšel vladni odlok, da se morajo vsi Nemci iz Povolžja izgnati v Sibirijo. Februarska revolucija je preprečila izvršitev tega odloka, vendar se pa položaj Nemcev v prvem času sovjetskega režima ni izpremenil. V začetku l. 1918. se je pod vodstvom tedanjega ljudskega komisarja za narodne zadeve Stalina v Saratovu ustanovil »Komisariat za nemške

cev. To je bil znamenit čin, ker je bil prvi korak sovjetske vlade k uresničenju njene narodne politike, ki jo je bila proglasila.

Na podlagi tega odloka se je združilo samoupravno ozemlje povolških Nemcev v upravno enoto, pri čemer pa so se sprejeli v to celoto le čisto nemški kraji. Zemljevid tega ozemlja je bil zato zelo zapleten. Upravno središče nemškega samoupravnega ozemlja se je nahajalo v Marxstadtu.

L. 1922 so se meje tega ozemlja zaokrožile; priključilo se mu je celo pokrovsko okrožje, dve volosti novousenskega in pet volosti kamešinskega okrožja. Upravno središče se je iz Marxstadta premestilo v Pokrovsk,

Major Franco, ki se nahaja na poletu okoli sveta. Francova proga je naslednja: Španija—Azori—Nova Fundlandija—New York — preko Severne Amerike v Honolulu—Yokohama—Filipini—Bombay—Persijski zaliv, preko Sredozemskega morja nazaj v Španijo. Francovo letalo je nemški Dornier z imenom »Numantia«.

ki leži nasproti Saratovu in ob križišču železniške proge v Astrahan, Uralsk, Novousensk in Pugačev.

Dne 6. januarja 1924. se je na 11. pokrajinskem sovjetskem kongresu sklenilo, da se nemško Povolžje izpremeni v republiko in na slovesni seji se je proglasila Avtonomna Socijalistična Sovjetska republika povolških Nemcev. Obsegala je ozemlje 27.376 kvadratnih kilometrov, ležeče ob spodnji Volgi, in sicer četrtina na desnem in tri četrtine na levem bregu. Po ljudskem štetju l. 1926, je štela republika 572.000 duš, od tega 67 odstotkov Nemcev, 20 odstotkov Rusov, 12 odstotkov Ukrajincev in 1 odstotek raznih drugih narodnosti.

V evropskem delu Sovjetske Rusije je povprečno 45 odstotkov prebivalstva pismenega; v Nemški republiki ob Volgi pa znaša 55 odstotkov ljudi brati in pisati, tako da stoji neposredno za leningradskim upravnim ozemljem. Zato je pa pri povolških Nemcih ženstvo znatno bolj izobraženo nego v leningradskem ozemlju ter stoji v tem pogledu Nemška republika v celi Sovjetski Rusiji na prvem mestu.

Odnosaje z Nemčijo ureja posebno zastopstvo povolške Nemške sovjetske republike pri zunanjem komisarijatu Sovjetske Rusije.

Vlak oženjenih mož

V Avstriji in Nemčiji imajo uveden 30-urni tedenski počitek, ki se začne v soboto popoldne in konča v ponedeljek zjutraj. Družine si v bližini mest ob železniških progah zgrade večje ali manjše hišice, v katerih prebijejo tedenski počitek. O velikih počitnicah se družina trajno preseli na deželi, oče pa prihaja k njej preko nedelje. Kdor nima lastne počitniške hišice, si pač izbere gostilno ali zasebno hišo, kjer je »kakor doma«. Ta uredba tedenskih počitnic ima za posledico vsako

soboto in ponedeljek preseljevanje zakonskih mož. O tem zabavno poroča dun. »Reichspost«:

Vlak zakonskih mož ni nikaka demonstracija, temveč čisto reden železniški vlak. Vozi tačas na vseh progah avstrijskih zveznih železnic in služi predvsem za prevažanje zakonskih mož, ki se po šestdnevem bolj ali manj žalostnem slamanem vdovstvu vračajo v redne družinske razmere. Odhod ob sobotah v prvih popoldanskih urah.

Nepoučenemu človeku se zde najprej odredbe železniškega ravnanstva nerazumljive. Čemu ta dolgi vlak, ki stoji v kolodvorski veži kakor izgubljen? Se le v zadnjih minutah pred odhodom pridrvi in prisopiha truma spehianih mož; vsak ima pod eno pazduho obsežno aktovko — prihajajo večinoma naravnost iz urada — v drugi roki pa dežnik in zlojživ otroški voziček ali celo salamo; razen tega poskakuje na hrbtu trdo natlačen nahrbtnik. Tako teko in se izpodtikajo v vagonih, ki so na mah polni. Boj za sedež se začne in kdor ni dovolj hiter, mora prestatí vožnjo na hodniku.

Noben vojaški vlak v vojni ni bil bolj izključno moški, kakor so ti sobotni vlaki. Ako se zgubi vmes tod in tam kako žensko bitje, to naravnost moti in kvari slog. Če bi človek ne vedel, da so to poročeni možje, ki se peljejo na tedenski počitek k svojim družinam, bi moral misliti, da so to sami trgovski zastopniki. Kajti vse mreže in police in prostor pod klopmi je založen z vsemi mogočimi življenjskimi potrebščinami: samovarji, zavitki smokvine kave, otroškim perilom, nemškimi »dečvami«, slamniki, lonci, ponvami in vsemi mogočimi drugimi kuhinjskimi pripravami, sandalami, steklenicami za vkuhavanje sadja, vrvicami za sušenje perila, zračnimi puškami, kopalnimi hlačami, gramofonskimi ploščami. Ves ta izvoz je posledica pisem, ki so med tednom dospeli od žena. Vsako tako pismo se začne kar se da ljubeznivo in nadaljuje: »Prinesi mi, če si tako dober in ne boš pozabil... In so vsi tako dobri, da prinese. Če pa niso kaj pozabili, kontrolirajo v vlaku, na podlagi pisem. Ko eden ugotovi vrčico hrush, se sosed udari po čelu in skoči k oknu: »Oranje, oranže!... Brž tri kose...

William Averil Harriman, sin slovitega ameriškega »železniškega kralja«, ki je vodil pogajanja s poljsko vlado za nakup »Bismarckovega plavza« v Zgornji Šleziji za Harmanovo finančno skupino.

Modri diamant dvignili z dna morja

Nedavno smo poročali o potopljenih ladjah in njihovih zakladih, katere skušajo razna državna in zasebna podjetja dvigniti. Med drugim smo navedli belgijski parnik »Elisabethville«, ki ga je v vojni blizu Belle Isle potopil nemški podmorski čoln. Ta parnik je vozil v svoji blagajni veledragoceno zbirko diamantov iz belgijske dvorne zakladnice, vredno 400.000 funtov šterlingov. Med temi diamanti se je nahajal tudi sloviti modri diamant, sam vreden mnogo milijonov frankov. Ker se v teku deset let ni izvršil noben resen poizkus v dvigovanje zaklada, so proglasili diamante kot blago brez gospodarja, tako da so mogli postati last vsakogar, ki bi jih dvignil.

Za te diamante se je živo zanimala Unija za podmorska podjetja, ki ima svoj sedež v Parizu. Na lice mesta je poslala ladjo za ladjo, da bi se natančno ugotovilo mesto, kjer leži

Kitajski kaznjenci in kaznenke, ki imajo na vratu desko, na kateri so napisani njihovi kazenski pregreški, na javnem trgu v Nankingu. Na Kitajskem so še vedno v veljavi stare kazenske metode bičanja, sramoinega odra itd.

Koliko stanejo? Tako drage?!... Nič ne pomaga — otrok ne sme razočarati, da bi prišel praznih rok in ker je pozabil kupiti na trgu, mora sedaj plačati dvojno ceno.

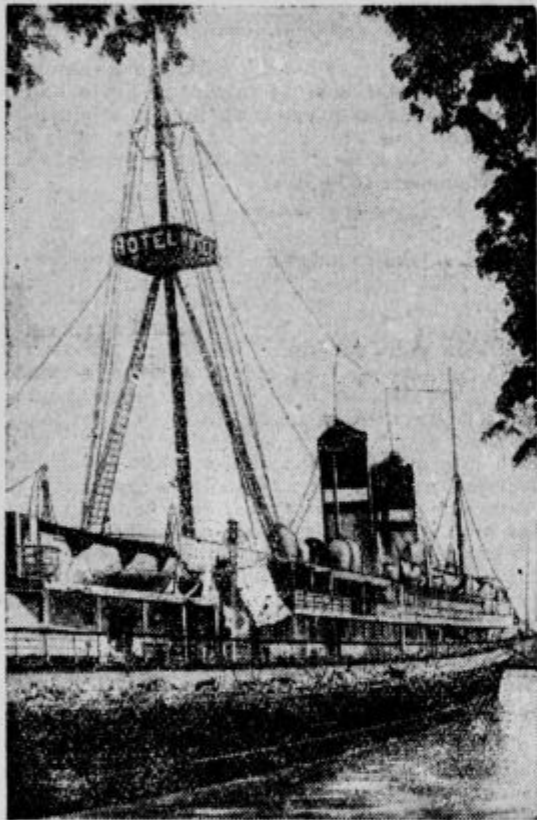
Lokomotiva zažvižga, kolesa zaškrpajo, vlak odhaja. Potnikom odleže — vse je šlo še dosti po sreči. Cela so potna, a oči zro zadovoljno. Može si prižigajo smotke in cigarete. Razvijajo se pogovori o cenah v penzijah, postrežbi, ugodnostih na deželi itd. — česar je srce polno, sili na jezik.

Potem pa na vsaki postaji enaki prizori. Ob tiru stoji svojevrstne častne stotnije: spredaj žene v pisanih, lahkih poletnih oblekah, v drugi pa od solca ožgani, nekoliko podivjani otroci. Pogledi hite od vagona do vagona in iščejo z bojišča za eksistenco vračajoče može. Potem migljaj, veseli vzkliki, cepetanje, pa dva trije burni objemi preko vseh prtljanih ovir. Zaradi teh pristrčnih sprejemov je vlak zakonskih mož dobil ime »Busserzug« — vlak poljubčkov.

Potem se odpravijo družinske karavane s postaje na poletno stanovanje. Mož si oprta nahrbtnik, žena mu vzame aktovko, mali Pepček pa vleče zlojživ stol. Žena navadno ni docela zadovoljna, ker mož ni prinesel tega ali onega, kar mu je naročila. Ni mogel najti! Seveda se vselej izkaže, da je iskal v napačni omari ali v napačnem predalu. O, ti možje, ki se v svojem lastnem domu prav nič ne spoznajol!

Tako je tedaj redno družinsko življenje zopet v svojem pravem tiru.

V ponedeljek zarana se voziijo zakonski možje nazaj v mesto. Topot ima vlak drugačno lice. V vozove stopajo premalo naspani, ogoreni in neobriti možje. Od sobotne prtljaje spremlja nazaj samo aktovko. Nervozno grizejo svoje cigare in gledajo na uro. Da le ne bi bilo kake zamude! Danes se vrne z dopusta načelnik in bi bilo skrajno neprijetno, ako bi moral čakati. Brezskrbnega tedenskega počitka je konec in zdaj je treba zopet misliti na delo, na kruh.

Hotel na ladji. Na Olimpijado v Amsterdam je došlo toliko tujcev, da je kljub več novim hotelom in neštetim stanovanjem po zasebnih hišah zmanjkalo prenočišč. Iznajdljivi Holanci so si pomagali na ta način, da so uredili velik parnik kot hotel.

zadever. Njegova naloga je bila med drugim, da med povolškimi nemškimi kolonisti organizira sovjetsko oblast. Meseca junija 1918. se je sešel v Saratovu prvi sovjetski kongres povolških Nemcev, ki je izvolil prvi izvrševalni odbor nemških kolonistov. Kongres je izrazil željo, da naj se za povolške Nemce ustanovi samouprava. Na drugem sovjetskem kongresu povolških Nemcev, ki je zboroval meseca oktobra 1918. v mestu Selman, se je že proglasil Ljeningov odlok, s katerim se ustanavlja samoupravno ozemlje povolških Nem-

Nemški vojaški oklopni avtomobili na letošnjih nemških vojaških manevrih.

Krotilec levov

in doma.

PERI-SA-BENZIT! PERI-SA-BENZIT! PERI-SA-BENZIT!

Kemik izjavlja:

Barva je življenje blaga in obleke! BenziT-Nadmilo ne škoduje barvam, ker obstoji njegov kemični učinek samo v tem, da razkroji nesnago in maščobe - vsled tega konzervira BenziT-Nadmilo tkanine.

Barvaste tkanine se morajo najprej preskusiti, ako so pralne. Ako prenašajo pranje v topli ali mrzli vodi, se morajo v mrzli ali topli BenziT-milnici, oprati, večkrat temeljito izplakniti in posušiti v senci. Prepričajte se, kako lahko odstranjuje BenziT-Nadmilo masne madeže iz oblek in razumeli boste, da razkroji BenziT-Nadmilo pri pranju vso nesnago in maščobo v perilu. To je pri pranju z navadnim milom mogoče samo tedaj, ako se perilo dolgo izkuhava, drgne in krtači.

BenziT-Nadmilo

TVORNICE ZLATOROG - MARIBOR

PERI-SA-BENZIT! PERI-SA-BENZIT! PERI-SA-BENZIT!

Radi preselitve

prodajam ure, zlatnino, srebrnino, briljante, stenske ure, budilke, (hišne stojne ure), Alpaka srebro, nastavke, s 25% popusta.

Ivan Pakiž, Ljubljana, Stari trg 20.

Maline

kupuje

LOVRO SEBENIK

Ljubljana, Knezova ulica, Spodnja Šiška

Sadje v gospodinjstvu.

Konzerviranje sadja in zelenjavi. Spisal M. Humek. Cena Din 24.-.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Sedmi natis velike izdaje

Slovenska kuharica

Priredila S. M. Felicita Kalinšek

Vsestransko spopolnjena izdaja z mnogimi slikami v besedilu in 33 umetniškimi prilogami v naravnih barvah (193 barvanih slik). Elegančno vezana 160 Din.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

RAZPRODAJAH

se dobi usakoorstino manufakturno blago samo pri

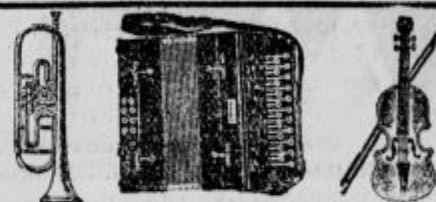
TRPIN, MARIBOR, Glavni trg štev. 17

Maline

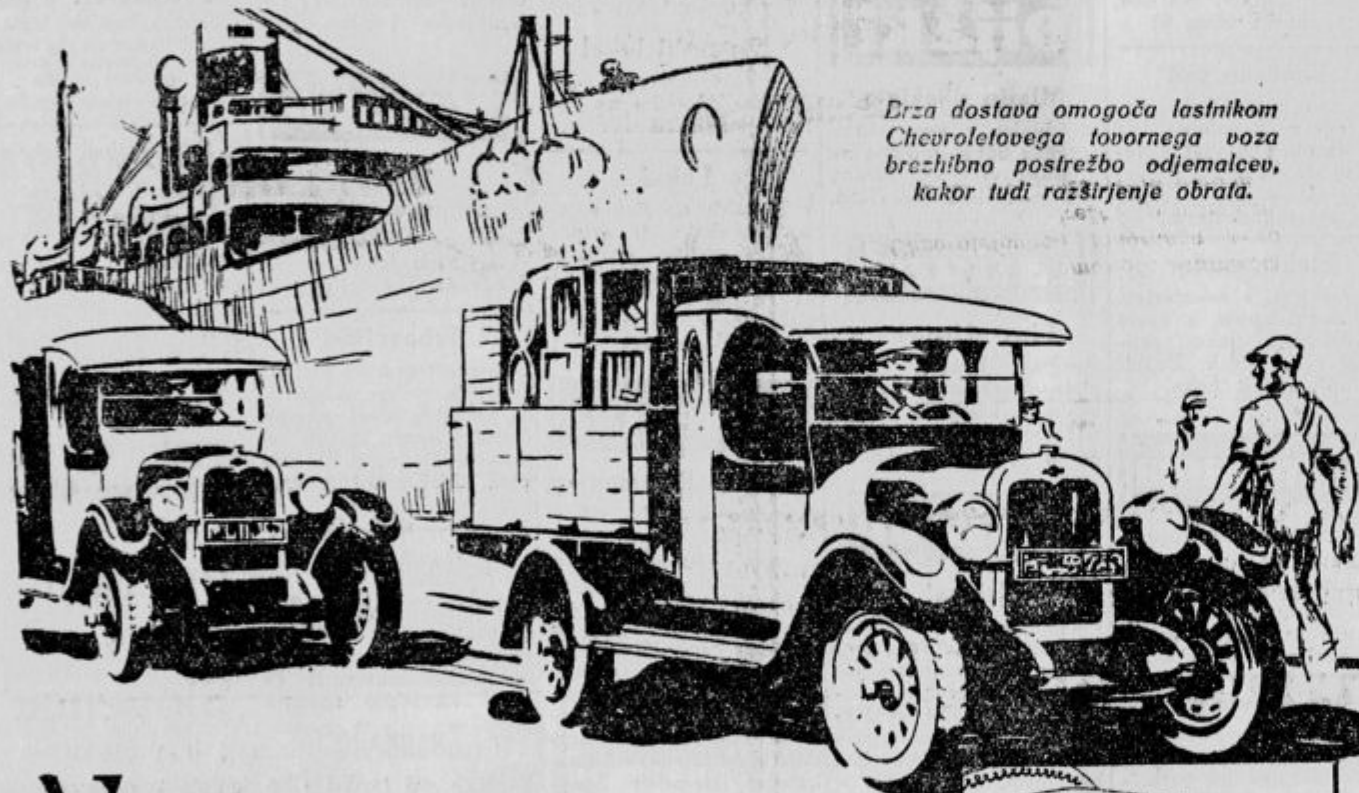
kupuje vsako množino

„ALKO“

družba z o. z. Ljubljana-Kolizej

Do sedaj najcenejša trdka v državi! Skladišče: MEINEL & HEROLD. Tovarna glasbil, gramofonov in harmonik. R. LORGER, MARIBOR št. 107-A. Violine od Din 95.-, ročne harmonike od Din 83.-, gramofoni od Din 145.-, gramofoni od Din 145.-. Zahtevajte naš veliki katalog, katerega vam pošljemo brezplačno.

Drza dostava omogoča lastnikom Chevroletovega tovornega voza brezhibno posrežbo odjemalcev, kakor tudi razširjenje obrata.

Vedno v obratu ... močan ... zanesljiv

Ti ekonomični tovorni vozovi prinašajo lastnikom večji dobiček.

Hitro prevažanje, neobhodno potrebno za ločno obratovanje, nizki prevozní stroški, da tudi iz tega še dosežete poseben dobiček, ... to je kar nujno potrebujete:

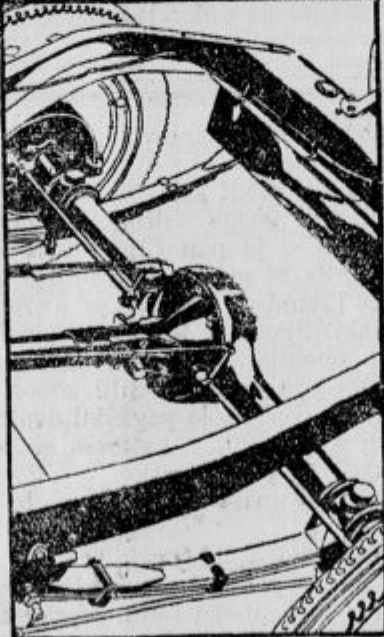
Graditelji, podjetniki, trgovci povsod uvidijo, in Vam bodo pričali o tem, da zamorejo obratovati mnogo hitreje in brez nepotrebnih zadržkov, ako rabijo Chevroleta.

Zavedajo se tega, kar so izkušnje že dokazale: da dovrši Chevrolet posel, za kateri bi bili

potrebni tri pari konj — in da je pri tem amortiziran v 6 mesecih. Močni motor z od zgoraj krmljenimi ventili in pojačena zadnja os dopuščata popolno natovorenje voza tudi na najslabših cestah. Chevroletova izredna prožnost obvaruje natovornjeno blago dovolj pred poškodbo, kalera bi bila posledica prehudih tresljev.

Pazite dobro, kako bo Chevrolet z lahkoto premagal vse podane težkoče prevažanja in kako Vam bo omogočil razširjenje obrata in povečanje dobička. Poselite zastopnika, da Vam brezobvezno predvede ta voz.

Zastopniki v celi Jugoslaviji.

Močna Chevroletova zadnja os je bila preizkušana in pojačana primerno velikim tovorom.

CHEVROLET KUPČIJSKI VOZovi

TOVORNA ŠASIJA Din 52.900.—, KUPČIJSKA ŠASIJA Din 41.000.—

Glavno zastopstvo in zaloga rezervnih delov

V. & M. Barešič & Co.

Zagreb

Ljubljana

Marije Kraljice 34 — Tel. 27-44

Dunajska cesta 12 — Tel. 2292

Razpis!

Za Garnizijo Debarsko potrebujemo

gradbenika kot državnega mojstra

za vse gradbene posle.

Kandidat mora odgovarjati tem pogojem:

1. Da je državljan Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.
2. Da je fizično popolnoma zdrav.
3. Da je dobrega obnašanja in ni bil še kaznovan. To mora dokazati z občinskim spričevalom, potrjenim od policije.
4. Da ni v konkurzu.
5. Da je odslužil svoj rok v vojski in zadostil vojaškim obveznostim, kar mora dokazati z vojaškim izkazom.
6. Da je v gradbeni stroki dobil mojstrsko pravico. Prednost imajo oni, kateri so obiskovali v tej stroki kako geodetsko šolo ali njej enako ali da so se usposobili z daljšo prakso.
7. Da ni mlajši od 22 in starejši od 40 let.

Vsi oni, kateri žele konkurirati za to mesto, naj takoj pošljejo prošnjo z dokumenti komandantu 12. pešadijskega polka Debar, a dan izbiranja se bo odredil naknadno, radi česar naj vsak v svoji prošnji naznači čitljivo točen naslov.

Redne prejemke in draginjske doklade jim bodo odredili predpostavljeni starejšine.

Iz pisarne 12. pešadijskega polka »Carja Lazarja« št. 10.329 od 2. VIII. 1928 v Debru.

Štev. 2572.

Razglas.

Rok za prijave prošnji za sprejem v administrativno šolo je podaljšan zaključno do 25. avgusta 1928.

Kot najmanjšo šolsko kvalifikacijo za osebe iz meščanstva zahtevajo se 4 razredi gimnazije in 2 razreda trgovske akademije ali pa srednje poljedelske šole.

Oni, ki so položili končni izpit zrelosti trgovske akademije ali pa srednje poljedelske šole, ne polagajo sprejemnega izpita.

Uprava administrativne šole v Belgradu.

Načelstvo Hranilnice in posojilnice v Senčurju pri Kranju naznanja tužno vest, da je njen dolgoletni član in odbornik, gospod

Aleš Vidmar

posestnik v Senčurju št. 120

po mukepolni bolezni, previden s svetotajstvi, preminul dne 7. avgusta 1928.

Pogreb draga rajnega se bo vršil 9. VIII. 1928 ob 9 do. poldne iz hiše žalosti na larno pokopališče v Senčurju. Senčur pri Kranju, dne 7. avgusta 1928.

Anton Umnik, t. č. načelnik.